

Beatriz González is een van de toonaangevende kunstenaars van Latijns-Amerika. Toch had de westerse kunstwereld lange tijd geen oog voor haar werk. Nu is een overzicht van haar kunst te zien in museum De Pont.

Door Susan Nortier

GRANDE DAME VAN LATIJNS AMERIKA

'Empalizada' (2001). Het geweld en verdriet in haar thuisland Colombia spelen een grote rol in het oeuvre van Beatriz González.

FOTO: JUAN RODRIGUEZ VARELA

Ze stond al jarenlang op de radar van Martijn van Nieuwenhuizen, directeur van De Pont, in Tilburg. Tweemaal zocht hij Beatriz González op in haar atelier in Bogotá, Colombia. 'Ik was nieuwsgierig naar kunstenaars in Latijns-Amerika en maakte meerdere reizen erheen', vertelt hij. 'Ik heb altijd een zwak gehad voor dat werelddeel. Mijn vader kwam er vaak voor zijn werk. Daardoor groeide ik op met het besef dat de wereld groter is dan Europa. Ik hoorde van buitenlandse collega's over de positie die González inneemt in de Latijns-Amerikaanse kunstwereld en haar indrukwekkende persoonlijkheid. Toen ik haar ontmoette, merkte ik dat ze breed georiënteerd is. Ze is kunstdocent en curator geweest, praatte met haar studenten even graag over politiek als over kunst.'

Uit de provincie

Van Nieuwenhuizen hield contact met González en kocht in 2021 een collectie werken voor het museum aan. Hij hoopte ooit een grote tentoonstelling rond haar kunst te kunnen maken. Toen hij hoorde dat het museum voor het eerst de Kunst Muae, in Mexico-Stad, een overzichtstentoonstelling van González voorbereidde, liet hij weten die graag naar Nederland te halen. Nu is het eindelijk zover, met 'War and Peace: A Poetics of Gesture'.

Gelukkig is De Pont nog op tijd om haar werk bij leven te tonen, want Beatriz González is 91 jaar en hoopt over een maand de 92 aan te tikken. Het is opmerkelijk dat de Europese kunstwereld lang geen oog had voor haar kunst, terwijl ze in Latijns-Amerika een grote naam is. Ze noemt zichzelf daarom

wel eens ironisch 'een schilder uit de provincie'. Van Nieuwenhuizen: 'Ze is op haar continent een inspiratiebron voor jonge schilders. Ik denk dat vooral haar mentaliteit en de positie die ze als vrouwelijke kunstenaar wist te veroveren jonge kunstenaars aanspreken. Ze heeft zich nooit iets laten vertellen en heeft ondanks repressieve regimes in Colombia op haar eigen manier haar kunstenaarschap vorm kunnen geven. Ik denk dat ze als moedig wordt gezien, want ze durft zich in haar schilderijen kritisch uit te laten.'

González wordt ook wel 'het geheugen van Colombia' genoemd. Ze richtte zich vanaf begin jaren negentig op de ellende en het geweld waaronder de bevolking gebukt ging: de politieke chaos, de drugsoorlogen, de ontvoeringen en vermissingen, waar rijk en arm mee te maken hadden. Die gebeurtenissen zelf verbeeldde ze niet, wel hoe de bevolking eronder leed, met moeders met hun handen

Midden: 'Pancarta mortal' (1990); linksboven: 'Postdata' (1968). González wordt vaak tot de popart gerekend, tot haar ongenoegen.

'González heeft zich nooit iets laten vertellen. Ik denk dat ze als moedig wordt gezien'

Rechtsboven: 'Los suicidas del Sigra no. 2' (1963); rechtsonder: 'La madrepora' (1967).

Ze richtte zich op de ellende en het geweld waaronder de bevolking gebukt ging

voor het gezicht en dragers van doodskisten. González vertelde in een interview met kunsttijdschrift Artforum in 2020: 'Geweld verbeelden is complex. Ik doe het om herinneringen te bewaren. Ik schilder de lege die de vermissing achterlaat. Ik schilder de tragedie van het geweld, maar zonder de gruwelijkheid. Ik schilder uit waardigheid, niet uit angst.'

De tentoonstelling presenteert haar werk niet chronologisch, maar stelt haar manier van verbeelden centraal. De emoties die González zo sterk weet weer te geven door gebaren en lichamen treffen op doek te zetten. Een goed voorbeeld is *Ceremonia de la caja* (2010), dat De Pont aankocht. Het schilderij toont twee dragers van een kist met stoffelijke overschotten. Dit dragers-thema komt in meerdere werken terug, zoals in silhouetkeningen die ze op een acht meter lang textielrijs maakte, eveneens aangekocht door De Pont.

Bidprentjes

Toch was González' werk niet altijd zo zwaar qua thematiek. Toen ze begon met schilderen, werd het juist gekenmerkt door humor en veel politieke foto's maar ook willekeurige beelden. Als er maar een bepaald drama uit sprak.

Een bekend schilderij is *Los suicidas del Sigra no. 2*, uit 1965, gebaseerd op een foto van een man en een vrouw met een boekje in de handen. Het stel pleegde gezamenlijk zelfmoord door van de Sigadam, in Colombia, te springen en de foto werd gretig verspreid. Van Nieuwenhuizen haalt het boek *Los Archivos de Beatriz González* uit een hoek van zijn kamer. 'Het leuke is dat je hier de knipsels en afbeeldingen ziet die inspiratie waren voor haar

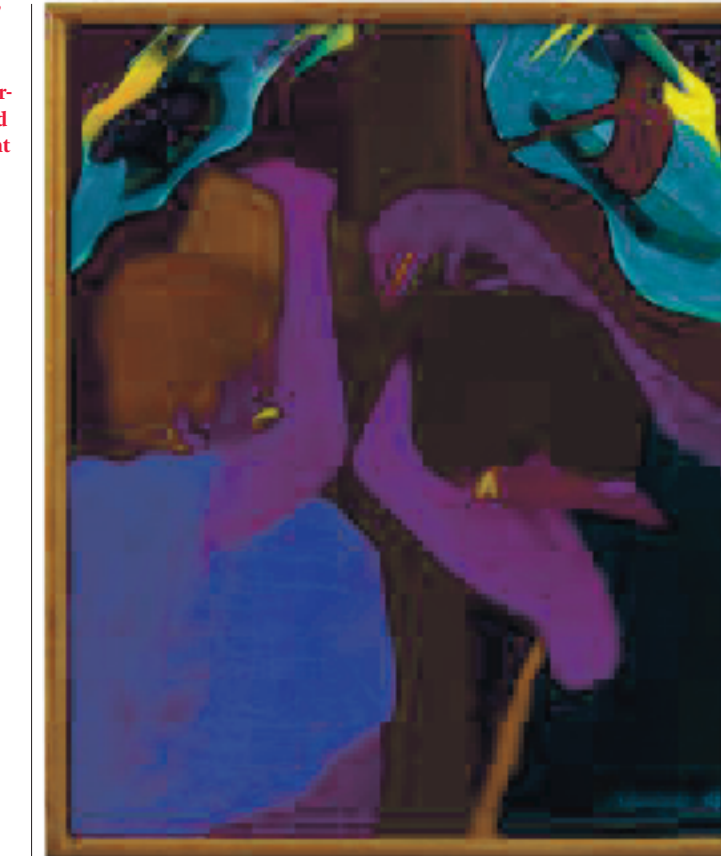

werk. Dan zie je hoe ze selecteert en wat ze ermee doet. Het kan van alles zijn: advertenties, een foto van koningin Elizabeth, foto's van lijken of overvallen, maar ook de Colombiaanse president.'

Door haar kleurrijke, vlakmatige schilderijen, die een ironische variant zijn op bestaande beelden, wordt González vaak het Latijns-Amerikaanse antwoord op popart genoemd. Maar daar verzet ze zich tegen. Van Nieuwenhuizen loopt weg om het boek *The World Goes Pop* te pakken en laat dan afbeelden van haar werk zien. 'Popart was een soort ironische kritiek op het opkomend consumptisme. Haar werk gaat ook over massaculturele utoeringen, maar dan binnen haar eigen regio, dus heeft het ook een andere betekenis. Ze probeerde uit wat je in schilde-

Haar werk was niet altijd zwaar. Toen ze begon met schilderen, werd het gekenmerkt door humor en ironie

'Ríos de Sangre' (1992). De tentoonstelling in De Pont is de eerste in Nederland die een overzicht van González' werk toont.

rijen kunt doen met drukwerk en met beelden die breed circuleren. Ze koos beelden die specifiek te maken hadden met de Latijns-Amerikaanse samenleving, zoals Mariabeelden en kleuren van haar land: felgeel en felgroen.'

Metafoor voor macht

Behalve canvas beschildert González ook meubels en zeefdruk. Het lijkt decoratief, terwijl het eigenlijk een grimmige lading heeft. Dat zie je pas in tweede instantie. Dat vind ik heel sterk.'

González' verzadigde kleuren en haar figuratieve manier van schilderen maken haar werk esthetisch aantrekkelijk. Tegelijkertijd wijkt het daarmee erg af van de kunst die internationaal de boventoon

voerde in de tijd dat ze het maakte. Het kan verklaren waarom er in het Westen zo lang geen oog was voor haar oeuvre.

'In Europa is in de 20ste eeuw de nadruk sterk komen te liggen op abstracte en conceptuele kunst, waardoor figuratieve en decoratieve kunst toch als een soort mindere vormen werden beschouwd. Vooral vanaf de jaren zeventig is het kunstbegrip enorm opgerekt. Kan een galerie met twaalf levende paarden erin kunst zijn? Kan performance kunst zijn? Een belangrijke tijd, maar vergeet niet dat die kunst voortkwam uit een westers kunstbegrip. In Latijns-Amerika waren er ook artistieke vernieuwingen, maar die ondergingen lokale invloeden van bijvoorbeeld de inheemse kunst, die je als westerling misschien niet meteen begrijpt. Er was hier lange tijd gewoonweg geen oog voor wat er daarbuiten gebeurde. Tegenwoordig is er gelukkig veel meer bereidheid om buiten de eigen kaders te kijken', zegt Van Nieuwenhuizen.

'Het is heel waardevol om het oeuvre van een Latijns-Amerikaanse kunstenaar eens stevig te presenteren', vervolgt hij. 'Ik hoop dat mensen die zien, nieuwsgierig worden en zelf op onderzoek gaan naar welke kunst er nog meer is in de wereld.'

González' verzadigde kleuren en haar figuratieve manier van schilderen maken haar werk esthetisch aantrekkelijk. Tegelijkertijd wijkt het daarmee erg af van de kunst die internationaal de boventoon

'Het lijkt decoratief, terwijl het eigenlijk een grimmige lading heeft. Dat zie je pas in tweede instantie'